

12.

Crisis in coronatijd

‘Het volkscongres van 50PLUS heeft met enorme meerderheid Henk Krol gekozen tot leider. De grote leider kreeg de steun van 89 procent van zijn 50PLUS-volk.’ Congresgangers komen op 14 december 2019 niet meer bij als een satirisch filmpje wordt vertoond waarin een uitzinnige menigte in de straten van Pyongyang ‘Kim il Krol’ toejuicht. Krol, wiens gezicht in dat van de Noord-Koreaanse leider is gefotoshopt, zwaait vanaf een bordes zijn juichende volk minzaam toe. Zijn beeltenis prijkt op een statig overheidsgebouw in de Noord-Koreaanse hoofdstad. Krol zelf, die de persiflage op het congres voor het eerst ziet, lacht het hardst. Aanleiding voor het filmpje is het ‘Noord-Koreaanse’ percentage leden dat bij een leden-raapleging zijn lijsttrekkerschap blijkt te steunen. De raadpleging was bedoeld om zijn mandaat te versterken. In plaats van de paar honderd leden die gemiddeld naar een congres komen, konden nu alle leden hun stem laten horen. Hoewel hij dus brede steun geniet, zijn er ook leden die vinden dat zijn houdbaarheidsdatum verstreken is. Ze kennen zijn vaste riedeltje nou wel. Maar aangezien er zich nog geen kroonprins of -prinses heeft aangediend, moeten ze het er voorlopig maar mee doen.

De vertoning van het filmpje is een opgewekt einde van een congres waarin veel tijd is opgegaan aan discussies over punten van orde, statuten en reglementen. Een voorstel van voorzitter Dales om de tijd liever te steken in inhoudelijk debat, de gastspreker van die middag en de speech van Henk Krol, kon niet op een meerderheid rekenen, waardoor ook na de pauze het procedurele gesteggel nog geruime tijd was doorgegaan. Krol en Dales ergerden zich zichtbaar en ze waren niet de enigen. Dales had van tijd tot tijd de zaal verlaten om weggelopen leden weer naar binnen te praten. Toen Krol, na een lezing van Cees Grimbergen, de gelukwensen voor zijn benoeming tot lijsttrekker in ontvangst nam, was het gros van de congresgangers al naar huis.

Lijstjes

Het ‘volkscongres’ in Apeldoorn vormt de aftrap voor de voorbereidingen van de verkiezingen van 2021. Tussen 3 januari en 20 maart 2020 kunnen belangstellenden zich kandideren voor de Kamerlijst. Door ervaringen uit het verleden is de partijtop ervan doordrongen dat een goede selectie aan de poort noodzakelijk is. Het zal professioneel worden aangepakt. Een psycholoog moet helpen beoordelen of kandidaten over voldoende teamgeest, sociale vaardigheden en zelfreflectie beschikken. Want empathisch vermogen, luistervaardigheid en draagvlak creëren zijn belangrijker dan een hoog IQ, menen Krol en Dales. Egotrippers en opportunisten willen ze niet. Om die reden moeten aanstaande Kamerleden een ‘anti-zetelroofbeding’ tekenen. Dales en Krol gaan op zoek naar talent en weten een reeks gekwalificeerde buitenstaanders te overtuigen aan te haken bij de partij. Ook in de bestaande 50PLUS-vijver wordt gevist en gevangen, niet alleen voor de Kamerlijst maar ook voor andere partijfuncties.

Dales en Krol willen bij het samenstellen van de lijst ook een einde maken aan de politieke geschillen die de huidige fractie soms verdelen. De zorg voor ouderen verenigt hen, maar over veel zijn ze het oneens. Zo ergert Krol zich als Tweede Kamerlid Gerrit-Jan van Otterloo zich uitspreekt vóór eurobonds, een soort staatsobligaties waarvoor Europese landen samen garant moeten staan. De meningsverschillen zijn niet verwonderlijk, aangezien de Kamerleden uit verschillende politieke windrichtingen komen: Krol (net als Dales) van de vvd, Van Brenk en Van Otterloo van de PvdA en Sazias van lokale partij Hart voor Hilversum.

De drie fractieleden vrezen dat Dales en Krol van hen af willen en dat alleen Krol mag blijven. 'Daarover onderhandelden ze samen alvast, zonder de rest daar meteen in te kennen,' klaagt Corrie van Brenk in het *AD*. Dales zal later volhouden dat ze niet meer maakten dan 'tentatieve lijstjes zonder enige status, niet meer dan informele gedachteoefeningen, krabbels van hoe het eruit zou kunnen zien'. Van Brenk staat op die lijstjes stevast op een verkiesbare vierde of vijfde plek, bezweert hij achteraf. Een mail aan zijn partijsecretaris begin januari wekt een andere indruk: 'Corrie zou gehandhaafd kunnen worden wegens inhoudelijke kennis van zaken, maar op een plaats lager dan vijf, zodat ze geen praatjes krijgt.' In zijn lijstje belandt ze op dat moment op plek zeven.

Over Sazias twijfelen ze. De innemende stemmentrekker blinkt niet uit in de Kamer en leest haar stukken slecht, oordelen ze. Ze zijn niet de enigen binnen de partij die haar 'een maatje te klein' vinden. Dales stelt in de eerdergenoemde mail aan de partijsecretaris onomwonden: 'Leonie is lui, onbekwaam en kletst maar wat. Maar wel een aardig mens en een stemmentrekker.' Ze komt op zijn lijstje op nummer tien. Bij Gerrit-Jan van Otterloo missen ze de binding met de partij. Hij komt op hun lijstje dan ook niet voor. Dales schrijft zijn secretaris: 'Gerrit-Jan acht ik niet te handhaven. Hij is

een ouderwetse regenteske PvdA-salonsocialist die bij 50PLUS niks te zoeken heeft. Weg ermee. Terug naar de PvdA of naar GroenLinks.' De vrees van de zittende Kamerleden om gepasseerd te worden voor een verkiesbare plek is dus niet ongegrond. Al verwacht Dales dat hij ze niet allemaal kan wippen. 'Als zij, of enkelen, persisteren in hun kandidatuur zal het lastig worden ze allemaal te lozen.'

Ook over Krol is Dales niet kritiekloos. Hij vindt dat de lijsttrekker wel wat serieuzer te werk mag gaan richting de verkiezingen. In het *Algemeen Dagblad* spreekt hij zijn partijleider streng toe. 'Heel Nederland weet dat Henk een aardige man is. Luchtige optredens zijn dus onnodig. Nu moet hij louter de focus leggen op onze kernthema's. Flink studeren, nieuwe ideeën ontwikkelen, inhoudelijk debat en op tijd naar huis.'

De lijstjesmakerij leidt tot achterdocht en oplopende spanningen binnen de partij. Willen de twee voormalige VVD'ers het rechtse smaldeel binnen 50PLUS vergroten? Krol gooit olie op het vuur door Dales openlijk uit te nodigen om met hem op de kieslijst voor de Tweede Kamer te gaan staan. 'Ik betreur het dat één man, Geert Dales, zich nog niet heeft gemeld om op de lijst te staan,' zegt Krol op 12 maart in het *Algemeen Dagblad*. Volgens hem heeft de voorzitter zijn werk als puinruimer bijna volbracht en kan hij nu een andere functie gaan vervullen binnen de partij. Hoewel de twee bijna dagelijks contact hebben, zegt hij zijn oproep bewust via de krant te doen. 'Ik denk dat Geert Dales een beetje druk van buitenaf nodig heeft, want hij staat nu niet te springen.'

Dales zegt tegen de pers zich 'overvallen' te voelen door de oproep van Krol. 'Dit verrast me, al is het Kamerlidmaatschap weleens geopperd binnen onze partij.' Hij belooft erover na te denken. 'Ik wil zeker weten of ik deze stap kan maken. Want ik wil niet als baantjesjager te boek staan.' Krols fractiegenoten zijn ontstemd dat ze zijn oproep uit de krant

moeten vernemen. Er heerst scepsis. Is hier sprake van een een-tweetje tussen de twee kameraden? Een voorziet van Krol in de krant, zodat Dales niet te ambitieus overkomt? Intern verwijt Van Brenk de twee politieke spelletjes. ‘Het was door-gestoken kaart. Henk had tegen onze voorlichters gezegd: “Geert wil gevraagd worden. Hoe doe ik dat?” Terwijl Dales bij zijn aantreden tot drie keer toe had gezegd geen politieke ambities te hebben.’ Ook Sazias beschouwt de oproep in het *AD* als een toneelstukje.

Dat de oproep in de krant inderdaad een opzetje is, erkent Dales achteraf met zoveel woorden in zijn boek *Tien zetels*.

Henk had mij herhaaldelijk laten weten mij graag in de nieuwe fractie te zien. Na lang aarzelen, waarbij Rinzes [de echtgenoot van Dales] afkeer van het politieke milieu een grote rol speelde, was ik overstag gegaan, maar wel op voorwaarde dat Henk mijn kandidatuur op een of andere manier zou regelen want als voorzitter kon ik moeilijk mijzelf kandideren. Daags voor het gebeurde liet Henk mij weten dat hij zijn oproep via het *Algemeen Dagblad* publiek ging maken.

In werkelijkheid denkt Dales al maanden na over een plek op de lijst. Sterker: in het ‘tentatieve’ lijstje dat hij begin januari (zelfs nog voor de opening van de kandidaatstelling) met de partijsecretaris deelde, had hij zichzelf al plaats vijf op de lijst toebedacht. Dales ziet voor- en nadelen aan het Kamerlidmaatschap. Hij zal zijn ontspannen leven van gepensioneerde moeten inruilen voor een veeleisende baan, voor een keurslijf van partijpolitieke standpunten en oeverloze discussies. Van de andere kant: hij kan goed samenwerken met de lijsttrekker en weet hoe complementair ze zijn. Ook de samenwerking met de prominenten die Krol en hij hebben weten te strikken voor de Kamerlijst ziet hij zitten. Onder hen is de voorzitter

van de Nederlandse Politiebond, die ze op termijn zien als de gedroomde opvolger van partijleider Krol. Voor zichzelf ziet Dales een coachende rol in de fractie weggelegd: de andere fractieleden aanmoedigen, afremmen en zo nodig op hun donder geven, want daar is Krol niet goed in. Wie weet is dit de kans om van 50PLUS een serieuze factor in de Nederlandse politiek te maken. Om dat in de politieke spotlights te doen, in plaats van achter de schermen, is geen straf voor de partijvoorzitter.

Rond zijn verjaardag, een week voor het interview in het *AD*, besluit hij naar eigen zeggen definitief om ervoor te gaan. Zijn partner Rinze feliciteert hem met een bos bloemen en Dales brengt Krol op de hoogte in de verwachting dat die binnen de partij gaat rondbellen om gezaghebbende mensen te overtuigen van zijn kandidatuur. ‘Maar hij benaderde Edwin van der Aa van het *AD*. Dat hoorde ik een dag voor de publicatie.’ Volgens Krol was Dales’ rol in het opzetje groter, vertelt hij in augustus 2020 aan Eva Jinek, die hem in haar talkshow heeft uitgenodigd om tekst en uitleg te geven over ‘stroopwafelgate’. Deze affaire, over dubieuze declaraties van onder meer een doos stroopwafels, is aan het rollen gebracht door Dales, waarop Krol in de talkshow een boekje opendoet over zijn voormalige partner in crime. ‘Hij heeft ontkend dat hij enige politieke ambities zou hebben. Nou, dat is absoluut niet waar, want de vraag “wilt u in de politiek komen?” is een vraag waarvan hij wilde dat ik die aan hem zou stellen en dat heb ik ook gedaan. Hij heeft zelf de journalist en de krant uitgezocht.’

Achteraf zegt Krol hem eerder afgeremd dan aangemoedigd te hebben om zich voor de Tweede Kamer te kandideren. ‘Ik had het niet vervelend gevonden om in de Kamer met hem samen te werken, maar ik vond het niet verstandig. Hij wilde van begin af aan graag op de lijst, niet te hoog maar wel op een verkiesbare vijfde plek. Toen hij dat steeds duidelijker

liet merken, heb ik steeds gezegd: “Is dat nou wel verstandig, Geert? Ik denk dat jij beter op je plek bent als bewindspersoon als we een goede uitslag halen en regeringsverantwoordelijkheid kunnen nemen. Volgens mij doe ik jou, de partij en Nederland daar veel meer plezier mee. Maar dan moet je niet nu je positie als voorzitter ondermijnen door op de lijst te willen. Ik ken de partij goed genoeg om te weten dat dat niet goed valt.” Maar Dales had voet bij stuk gehouden.

Sommigen binnen de partij verdenken Dales ervan dat hij louter voorzitter is geworden om een springplank te hebben naar een plek in de Tweede Kamer. Toch ligt dat niet erg voor de hand. Waarom zou hij met zijn politiek-bestuurlijke ervaring daarvoor eerst de onbetaalde en ondankbare voorzittersbaan vervullen? Een functie met een groot afbreukrisico, zoals zijn voorgangers hebben bewezen. Zich rechtstreeks kandideren was gemakkelijker en waarschijnlijk effectiever geweest.

Nu Dales zich verzekerd weet van de publieke steun van Krol, raadpleegt hij mensen binnen en buiten de partij in de week die hem nog rest tot het verstrijken van de kandidaatstelling. Sommigen zeggen: doen. Anderen zeggen: niet doen. Tot de laatste groep behoren Toine Manders en Jan Nagel. De laatste vindt dat Dales nog niet klaar is met puinruimen binnen de partij en eerst maar eens het dalende ledental moet zien om te buigen. Ook vreest hij dat Krol en de dominante Dales in één fractie leidt tot twee kapiteins op een schip. Een onverkiesbare plek als lijstduwer vindt hij wel een optie, dan kan Dales stemmen wegsnoepen bij zijn oude partij, de vvd. ‘Persoonlijk vind ik je meer een bestuurder die van betekenis kan zijn als we voor regeringsdeelname in aanmerking komen,’ besluit Nagel zijn advies. Ondanks de bedenkingen van de oprichter stelt Dales zich op de dag van de deadline, 20 maart 2020, kandidaat. Hij is niet de enige, in totaal hebben maar liefst 194 belangstellenden zich gemeld.

Kort geding

Begin 2020 verspreidt het COVID-19-virus zich vanuit het Chinese Wuhan razendsnel over de wereld. Op 27 februari wordt de eerste besmetting in Nederland geconstateerd. In de weken die volgen, neemt het kabinet steeds verdergaande maatregelen: geen handen schudden, anderhalve meter afstand houden, niet meer in grote groepen bijeenkomen.

Het hoofdbestuur steekt de koppen bij elkaar. Er moet door de leden een voorzitter van de selectiecommissie voor de Tweede Kamerverkiezingen worden gekozen. Dales' bestuur heeft in Theo Heere een geschikte kandidaat gevonden. Fysiek bij elkaar komen is voorlopig niet mogelijk en uitstel acht het bestuur niet wenselijk, digitaal stemmen lijkt het beste alternatief. In zekere zin is dat zelfs democratischer, redeneert het bestuur, want dan kunnen ook de leden stemmen die niet naar congressen gaan. Aangezien de statuten niet voorzien in digitaal stemmen, wordt onder de leden gepeild hoe ze over deze oplossing denken. Ruim 95 procent vindt het een goed plan.

Dat geldt niet voor Peter Pont, voormalig manager van het partijkantoor van 50PLUS, die zichzelf tegenkandidaat heeft gesteld voor het voorzitterschap van de selectiecommissie. Hij is van meet af aan kritisch over de gevolgde procedure. Pont was ervan uitgegaan dat het hoofdbestuur voor de functie een sollicitatieprocedure zou starten in plaats van een enkelvoudige voordracht te doen. De partijtop heeft er geen geheim van gemaakt dat ze Pont niet willen. Dales en Krol hebben op hem ingesproken om af te zien van zijn kandidatuur. Ook Nagel komt praten. Hij oppert een compromis: wat als je geen voorzitter maar lid van de selectiecommissie wordt? Pont kan ermee leven, maar als Nagel het voorlegt aan het hoofdbestuur laat Dales hem alle hoeken van de kamer zien. Pont: 'Twee dagen later belde Nagel opnieuw. Of ik me terug wilde

trekken als voorzitterskandidaat en erop wilde vertrouwen dat Henk en hij zich hard zouden maken voor een plek voor mij in de commissie. Toen heb ik nee gezegd.'

Ponts wantrouwen tegen het bestuur is groot en wordt verder gevoed door geruchten en stemmingmakerij in de partij. Hij vreest dat Dales met een digitale stemming zijn voorkeurskandidaat erdoor wil drukken. Als voormalig manager van het partijkantoor weet Pont dat veel oudere leden niet over een mailadres beschikken en 'niet digitaal genoeg' zijn om op deze manier hun stem uit te brengen. Eerdere ledenraadplegingen, zoals over de steun voor Krol, rieken volgens hem naar manipulatie. Hij mist waarborgen voor een correct verloop van een digitale stemming. Volgens hem kan de stemming bovendien wachten tot na de zomer. Wie weet mag fysiek samenkomen dan weer.

Pont besluit een kort geding aan te spannen tegen de in zijn ogen onreglementaire digitale stemming. Zijn wantrouwen tegen Dales' bestuur is zo groot dat hij de negatieve publiciteit die dit voor de partij oplevert voor lief neemt. Dales reageert schamper: 'Hij wil dat dat gebeurt in zo'n zaaltje. Hij denkt klaarblijkelijk dat als dat niet gebeurt, hij geen kans maakt.' De winstkansen bij een fysieke stemming zijn voor Pont inderdaad aanzienlijk groter. Als partijveteraan kan hij veel partijgenoten mobiliseren om naar een ledenvergadering te komen. Bij een digitale stemming wordt het voor hem een stuk lastiger.

Morrende mastodonten en een 'matennaaiër'

Ook de voorzitters van de provinciale afdelingen volgen Dales met argusogen sinds hij lijstjes is gaan opstellen en door Krol is opgeroepen zich kandidaat te stellen voor de Kamer. Besluiten die te maken hebben met de kieslijst wekken op voorhand hun

argwaan. Ze zijn de gang van zaken bij de vorige Tweede Kamerverkiezingen nog niet vergeten en willen voorkomen dat de partijtop er opnieuw een lijst vol buitenstaanders doordrukt.

De verstandhouding tussen Dales en 'de provincie' verslechtert zienderogen. Onder leiding van de Zuid-Hollandse voorzitter Peter Schut zegt de helft van de provinciale voorzitters in april het vertrouwen in Dales op. Ze hebben kritiek op de manier waarop hij de Kamerverkiezingen voorbereidt en beschuldigen hem van populistisch en dictatoriaal gedrag. Volgens de voorzitters hebben veel leden geen stemmail gekregen en leek het erop dat anderen juist meer dan één keer konden stemmen. En hoe zit het met de oproep van Krol aan Dales om zich kandidaat te stellen voor de Tweede Kamer? Dales heeft nog steeds niet publiekelijk laten weten of hij zich kandideert. 'Het kan niet zo zijn dat de voorzitter van 50PLUS meebeslist over zijn eigen geschiktheid en plaatsing op de lijst.'

Ze beschuldigen Dales er ook van dat hij e-mails aan individuele leden van provinciale besturen heeft gestuurd waarin de 'ethiek- en fatsoensgrens op grove wijze is overtreden'. Hij zou in niet mis te verstane bewoordingen zijn mening hebben gegeven over bepaalde partijgenoten. Krol blijft achter zijn voorzitter staan. Volgens hem zijn juist de provincievoorzitters aan het konkelfoezen in achterafkamertjes. 'Ze hebben dit gedaan zonder overleg met hun besturen en zonder de leden erin te kennen.'

Dales' problemen met de afdelingsvoorzitters leiden ook tot een verstoorde relatie met de Tweede Kamerfractie. Een mailwisseling tussen Dales en Corrie van Brenk vormt de lont in het kruitvat. Van Brenk is kritisch over Dales' eventuele Kamerkandidatuur die ze onverenigbaar vindt met zijn bestuurslidmaatschap. Dales antwoordt dat veel van de 'oproer-kraaiers' die zich tegen zijn kandidatuur keren, zelf ook een bestuursfunctie bekleden én Kamerkandidaat zijn. Als voorbeeld noemt hij Alfons Leerkes, de voorzitter van de afde-

ling Utrecht. ‘Het wordt allemaal aangestuurd door Leerkes en twee trawanten, alle drie kandidaat-Kamerlid. Dat laatste mag ik eigenlijk niet zeggen, maar ik doe het toch. Aan jou. Opdat je die strapatsen beter kunt plaatsen.’

Van Brenk stuurt de mail door naar Leerkes. ‘Dales had een grote bek over integriteit maar klapte nu zelf uit de school over de kandidaatstelling. Dat ging een grens over. Ik heb hem gezegd dat ik dat Leerkes zou melden, omdat ik vond dat deze moest weten dat dit speelde.’ Voor Leerkes is de mail aanleiding om er op hoge poten uit te citeren in een breed verspreid schrijven. Hij is woedend dat zijn kandidatuur door Dales is gedeeld. ‘Dit mag en kan een voorzitter niet doen! In het bedrijfsleven word je voor een dergelijk vergrijp op staande voet ontslagen en dit kan ook bij 50PLUS niet zonder gevolgen blijven.’

Dales is nu op zijn beurt woedend op Van Brenk omdat ze zijn mail heeft doorgestuurd naar Leerkes. Hoewel hij net ervaren heeft dat een ‘vertrouwelijke’ mail niet lang geheim blijft, kiest hij opnieuw voor dit medium om zijn ongenoegen te uiten. Hij laat de rest van de Tweede Kamerfractie in een uitvoerig epistel weten dat hij niet meer met haar aan tafel wil zitten en dat hij van mening is dat ze niet te handhaven is als Tweede Kamerlid voor de partij. ‘50PLUS moet, zeker in de aanloop naar de verkiezingen, eenheid en enthousiasme uitstralen. Te beginnen op het hoogste niveau. Dat is niet het geval en in de huidige samenstelling ook illusoïr geworden. Dat valt geheel en al toe te schrijven aan het optreden van Van Brenk. Geen enkel team kan functioneren met een matennaai en verrader in huis.’

De partijvoorzitter die bij zijn aantreden partijgenoten de les las over omgangsvormen binnen de partij, lijkt zelf alle remmen los te hebben gegoooid. ‘Matennaai’ is geen *slip of the pen*. Een Statenlid heeft hij kort daarvoor beticht van ‘zelfpijperij’. Dat dat een ‘ongezellig’ woord is, wil hij wel toe-

geven, maar Dales lijkt niet in te zien dat hij zich inmiddels aan alles schuldig maakt wat hij anderen verwijt. Hij put naar hartenlust uit de strijdmiddelen waar ook zijn voorgangers kwistig gebruik van maakten. Royementen bijvoorbeeld. Zijn bestuur zet dit middel in tegen afdelingsvoorzitter Leerkes, die na het lezen van de mail over hem, de strijd tegen Dales verder heeft opgevoerd.

Waarom zo'n heftige reactie op het doorsturen van een mail door Van Brenk, terwijl Dales nota bene zelf is begonnen met het delen van vertrouwelijke informatie? Zelf vindt hij zijn reactie, ook achteraf, niet buiten proportie. 'Ik wilde niet meer met haar aan tafel, want alles wat ik zei kon bij Leerkes terecht-komen.' Krol komt hem tegemoet door een klein deel van het fractieoverleg zonder Van Brenk te doen, zodat Dales toch kan aanschuiven. De suggestie haar uit de fractie te zetten, legt de fractieleider naast zich neer. 'Daar gaat Dales niet over.'

Krol vindt het moeilijk om scheidsrechter te spelen in het conflict, omdat hij het inhoudelijk met de kritiek van Dales eens is. En dat hij een fractiegenoot als matennaaiër betitelt? 'Ik dacht: Geert, zeg het nou iets vriendelijker. Maar ja, dat is typisch Geert.' Dat Krol geen afstand neemt van de brief en Van Brenk niet in bescherming neemt, steekt zijn fractiegenoten. Léonie Sazias: 'Wij stonden schouder aan schouder met Corrie, maar Henk deed niet mee. Die hield zich op de vlakte.'

Opmerkelijk is dat het hele conflict tussen Dales en Van Brenk via e-mail verloopt. Geen van beiden neemt het initiatief de telefoon te pakken of bij de ander binnen te lopen om in een een-op-eengesprek zaken uit te spreken en de lucht te klaren.

Paasberaad

Op maandag 13 april, tweede paasdag, komt de partijtop bij elkaar in een poging de plooiën glad te strijken. Het overleg

vindt plaats in Hilversum, thuis bij Jan Nagel die een uitgebreide agenda heeft opgesteld. De erevoorzitter heeft geen formele functies meer binnen de partij, maar schaaft achter de schermen nog volop mee. Hij staat erom bekend bij conflicten door te strijden tot de laatste snik. Zijn bemoeienis is de reden dat Dales wegblijft. Hij slaapt die dag zo lang uit dat zijn echtgenoot Rinze bezorgd komt controleren of hij nog leeft. Terwijl hij nog in bed ligt, is het overleg tussen Krol, Nagel en Van Rooijen die ochtend om elf uur begonnen. Ze boeken goede voortgang. Op het punt van het elektronisch stemmen, waarover hun nog steeds een kort geding boven het hoofd hangt, bedenken ze een compromis: een ledenvergadering in september en als dat vanwege corona niet kan een digitale stemming. Als deze met de nodige waarborgen omgeven wordt, zou dat ook voor Peter Pont acceptabel zijn. Er is ze veel aan gelegen een rechtsgang en de daarmee gepaard gaande negatieve publiciteit te voorkomen. 'Ook als je in het verkeer voorrang hebt, kun je dat weleens nalaten om een veel grotere schade te voorkomen,' heeft Nagel Dales twee dagen eerder per mail nog voorgehouden.

Krol wil Dales betrekken bij de deal en laat hem weten: 'We zijn goed bezig en het kan nog mooier worden als jij naar Hilversum komt.' Dales laat zich overhalen om alsnog aan te sluiten bij het overleg. Ze lijken het eens te worden. De sfeer is goed, constateert Dales opgelucht. Er wordt gelachen en een glaasje wijn ingeschonken.

Nagel wil weten of de partijvoorzitter gaat voor het Kamerlidmaatschap. 'Als je geen kandidaat bent, neemt dat ruis weg. Als je het wel bent, moet duidelijk zijn dat je geen onderdeel bent van de selectieprocedure.' Bij de procedure zegt Dales sowieso geen betrokkenheid te hebben, dat doet een ander bestuurslid. Op aandringen van Nagel geeft hij openheid van zaken: hij heeft zich inderdaad kandidaat gesteld voor de Tweede Kamer. Tot zijn verbazing trekken Nagel en Van

Rooijen zich hierop even terug in de tuin voor overleg. Als ze terugkomen laten ze weten geen bezwaar te hebben tegen zijn Kamerkandidatuur in combinatie met zijn rol als voorzitter. Mits hij zich niet bemoeit met de kandidaatstelling.

Aan het compromis over het elektronisch stemmen blijken nog wat haken en ogen te zitten, constateert Dales na thuiskomst van het overleg. Zo blijkt Peter Pont in ruil voor het intrekken van het kort geding 10.000 euro te vragen van het hoofdbestuur om de gemaakte juridische kosten te dekken. Dales belt Nagel voor tekst en uitleg. Krol zal dat bedrag nog wel naar beneden praten, belooft Nagel. 'Inhoudelijk hadden we de oplossing. Dan loopt het toch niet meer stuk op geld? Daar kun je een verdeelsleutel voor afspreken.' Maar Dales maakt duidelijk dat hij hier niet mee akkoord kan gaan, waarop Nagel hem verantwoordelijk houdt voor het mislukken van het Paasberaad. De mannen krijgen slaande ruzie aan de telefoon.

Er ontstaat ook onenigheid over het persbericht over het Paasakkoord. Een eerste versie, die middag ten huize van Nagel in overleg met Nagel en Van Rooijen uitgetikt door Krol, vermeldt Nagels en Van Rooijens steun voor Dales' Kamerkandidatuur. Bij nader inzien wilde Nagel die passage schrappen. 'Het is toch beter dat we die steun niet nadrukkelijk noemen. Dat geeft weer gelazer.' Dales was al naar huis en heeft het opstellen van het persbericht aan het drietal overgelaten. Maar als hij met Krol belt en verneemt dat de zin waarin steun wordt uitgesproken voor zijn kandidatuur is geschrapt, voelt hij zich bedonderd. Nagel en Van Rooijen zouden toch kleur bekennen? Krol is het met hem eens en wendt zich opnieuw tot het tweetal. 'Wat kan daarvan het bezwaar zijn? Het is door Jan nadrukkelijk zo gezegd en door Martin nog eens bevestigd. Nu Geert zo toeschietelijk is gebleken, vind ik het wel zo netjes om die toezegging overeind te houden.' Maar ze houden voet bij stuk. 'Per ongeluk' wordt die avond rond

negen uur toch de eerste versie van het persbericht verstuurd. Foutje van een medewerker, zegt Krol achteraf.

Nagel is des duivels en belt met het ANP om de gewraakte zin weg te laten halen en te melden dat hij de volgende dag aangifte zal doen tegen de partijleider. 'Even jurist geraadpleegd: hiermee heb je een ernstig strafbaar feit gepleegd. Dat betekent aangifte morgen. Het moet nu eens afgelopen zijn,' dreigt hij Krol. De 'jurist' die hij zou hebben geraadpleegd blijkt Martin van Rooijen, verklaart Nagel desgevraagd. Die overigens geen jurist is, maar fiscaal econoom. Wat er precies strafbaar is aan het versturen van een verkeerd persbericht blijft onduidelijk. Als partijoprichter je eigen partijleider om zoiets dreigen met gerechtelijke stappen lijkt dus een paardenmiddel, maar Nagel draait er zijn hand niet voor om. 'Och, dat hoort er even bij,' blik hij ruim een jaar later terug. Dat hij zijn dreigement bovendien zelf openbaar maakte, was volgens hem noodzakelijk om Krol af te remmen. 'Kom op, we laten ons niet piepelen.'

Het blijft bij een dreigement, maar voor Krol doet het de deur tussen hem en Nagel dicht. Tot dat moment heeft hij zich altijd loyaal getoond naar de partijoprichter. Dales: 'Henk stond voor zijn gevoel in het krijt bij Nagel, die hem enorm gesteund heeft rond de *Gay Krant*-affaire en de ophef over subsidies.' Na het Paasberaad verslechtert de relatie. 'Henk heeft hem eens enorm uitgescholden. Hij was buiten zinnen en zwaaide met de voorzittershamer. Het schuim stond op zijn lippen. "Je liegt," schreeuwde hij tegen Jan.'

Nagel en Van Rooijen hebben het met Krol ook nog over iets anders aan de stok. Ze betichtten de partijleider ervan dat hij heimelijk het hele overleg heeft opgenomen en zijn 'incomplete en ingekleurde verslag' van dit 'zeer vertrouwelijke overleg' openbaar heeft gemaakt. Heeft Nagel bewijzen? Indirect wel. De volgende dag verscheen er een verslag van ik weet niet hoeveel pagina's. Dat kan nooit als je het niet opgenomen

hebt. Als je als vrienden onder elkaar een gesprek hebt en je wil dat opnemen, dan zeg je dat toch even?’ Krol ontkent het overleg, dat ruim zes uur duurde, opgenomen te hebben. ‘Ik zou niet eens weten hoe het moest. Hij herkent in mij blijkbaar nog steeds die oude journalist.’

Nagel besluit met Van Rooijen een ‘aanvullend verslag’ te publiceren met hun lezing van het Paasberaad. Volgens de twee had Krol, voordat Dales aanschoof in het overleg, stevige kritiek op hem gehad. Dales was volgens Krol ‘de laatste tijd niet meer te beïnvloeden, over de rooie, de laatste anderhalve maand overstuur’. Toen Dales aanschoof was bovendien gesproken over zijn gewraakte mail over Corrie van Brenk. ‘Hij eiste dat ze onmiddellijk uit de fractie zou worden gezet. Hij zou nooit meer met haar aan één tafel zitten. Hij gebruikte schandelijke kwalificaties en noemde haar onder andere een verrader.’ Dales zou hebben geweigerd deze beledigingen terug te nemen en zou voor het versturen overleg met Krol gehad hebben over de brief. ‘Henk Krol heeft zich nimmer van de brief gedistantieerd. Tijdens de behandeling van dit onderwerp zweeg Krol opnieuw.’

De dag na het Paasakkoord barst de bom opnieuw. Die middag zeggen de Eerste en Tweede Kamerfractie (minus Krol) én erevoorzitter Nagel via de inmiddels beproefde methode van een persbericht het vertrouwen in Dales op. Het bericht, dat volgens Dales is ‘gecomponeerd door meneer Nagel’, bestempelt hem als autoritair, grofgebekt, geen verbinder. Ze hekelen zijn autocratische en weinig democratische stijl van leidinggeven en schrijven:

Een voorzitter van een landelijke politieke partij dient een verbindende rol te hebben, maar Dales werd in toenemende mate zelf het middelpunt van conflicten en vertoonde geen oplossingsgericht gedrag. Daarnaast schuwde hij niet om stelselmatig in grof taalgebruik

vooraanstaande leden te beledigen en liet hij zich uitermate denigrerend uit over onze eigen volksvertegenwoordigers.

Ze willen dat hij opstapt, maar Dales geeft geen krimp. 'Ik doe niks. Ik ga lekker pianospelen. De honden blaffen, maar de karavaan gaat voort.' De leden gaan erover en niet de partijtop, meent hij. 'Tja, Jan Nagel heeft weer eens wat verzonnen. Het gaat om zes leden, van de vijf- of zesduizend die we hebben. Ik vind het niet eens pijnlijk, maar wel gek. Niet één ervan heeft mij gebeld om het erover te hebben.' Dales weigert ook af te zien van zijn kandidatuur voor de Kamer. Krol blijft de voorzitter steunen. 'Hij heeft met strakke hand 50PLUS geprofessionaliseerd en een eind gemaakt aan het gekonkel. De leden moeten nu maar op een vergadering zeggen of ze terug willen naar dat gekonkel.'

Krol heeft altijd fijn samengewerkt met Dales die hij, vergeleken met diens voorgangers, ervaart als een verademing. Het steekt hem dat zijn fractiegenoten nu het vertrouwen in de voorzitter opzeggen zonder hem erin te kennen. 'Léonie en Corrie waren niet de beste vriendinnen, maar in hun ijver om Geert eruit te werken waren ze het ineens heel erg eens met elkaar. Van Gerrit-Jan heb ik nooit veel hoogte gekregen. Ik zat dus ineens met drie mensen die het roerend eens waren: Geert moest weg. Het was drie tegen één, waarbij tot mijn verbazing ook de Eerste Kamerfractie zich aansloot. Dat vond ik niet netjes. Ik trok hieruit de conclusie dat ze mij niet meer vertrouwden, anders hadden ze me wel betrokken. Al hielden ze zelf bij hoog en bij laag vol dat ze het wél aan me hadden voorgelegd.'

Door de tweespalt binnen de fractie, neemt ook daar de spanning toe. Er is al langer frictie tussen Krol en de andere fractieleiden. Zo vinden ze dat ze te weinig ruimte krijgen voor mediaoptredens. Als Krol wordt gevraagd, gaat hij. Ook

als het over de portefeuille van zijn collega's gaat. De andere Kamerleden voelen zich in hun hemd staan nu hij de kant van Dales kiest en de voorzitter niet opstapt. Krols fractiegenoten laten weten dat ze een ledenvergadering over Dales' geëiste vertrek niet willen afwachten. Hij moet per direct weg. Krol staat alleen in zijn steun voor de gehekelde voorzitter en krabt zich achter de oren: wil hij nog bij deze partij blijven?

Dales stapte op. Of toch niet?

Op zondagochtend 26 april is Dales te gast bij het politieke praatprogramma *Buitenhof*. Geconfronteerd met de ruzie in zijn partij vertelt hij hoe hij twee jaar geleden werd aangenomen om puin te ruimen. '50PLUS stond bekend als partij van ruziënde bejaarden. Dan moet je krachtige maatregelen nemen. Kennelijk ben ik niet hard genoeg geweest.' Dat tientallen prominenten binnen de partij het vertrouwen in hem hebben opgezegd, wuift hij weg. 'Voor mij is ieder partijlid even belangrijk. We hebben meer dan vijfduizend leden. Als er mensen zijn die zichzelf prominent vinden en denken zelf te kunnen uitmaken wie de voorzitter van de partij is, dan zitten ze op het verkeerde spoor. Dat maken de leden uit.'

Volgens Dales is niet zijn kandidatuur voor de Tweede Kamer en zijn voorwerk voor de kieslijst de oorzaak van het conflict. Nee, de oorzaak is 'even simpel als verbijsterend': de onenigheid over het elektronisch stemmen. 'Dit ging over besluiten die vanwege corona anders niet genomen konden worden. Ze zeiden dat ik weg moest als voorzitter als ik Kamerkandidaat was. Wat toen nog niet het geval was. Ik stond al buiten de selectieprocedure voor Kamerleden, dat lag bij een andere collega in het hoofdbestuur.' Zijn criticasters hebben hem nooit gebeld om te vragen hoe het zat. 'Ze zijn met elkaar gaan vergaderen. De groep breidde zich uit, hanteerde

de gekste methoden. Allerlei negatieve berichten, zelfs op de officiële websites van de partij. Iedereen die zich heeft uitgesproken voor het bestuur krijgt een trollenleger achter zich aan. Er is zelfs geprobeerd om in te breken op mijn computer en in mijn telefoon.'

Waarom ze dat deden? 'Wist ik het maar. Ik denk dat een aantal een functie wil.' Dan geeft Dales een persoonlijke draai aan het gesprek. Hij vertelt over de zware depressie die hij een aantal jaren geleden had. 'Daar ben ik heel goed uitgekomen. Dat heb ik te danken aan vrienden en vooral aan mijn echtgenoot. Hem heb ik in 2016, toen het beter ging, de belofte gedaan: ik zal voor altijd het zonnetje in huis zijn. Dat wil ik waarmaken.' De persoonlijke noot blijkt een aanloopje naar de mededeling die hij wil doen. 'Ik stap op als voorzitter, want ik wil de belofte aan mijn man gestand doen. Dat is het hoofdmotief.' Niet alleen Dales gaat weg, het hele bestuur stapt op, laat hij weten. Ze moeten er alleen nog even voor zorgen dat er een nieuw bestuur komt. De ironie ten top: dit moet via een elektronische stemming.

Dat Dales niet meteen opstapt, maar met zijn demissionaire bestuur aan de touwtjes blijft trekken, leidt tot ergernis onder de partijgenoten die van hem af willen. Maar hij heeft nog zaken af te ronden, vindt hij. Had hij dat niet aan zijn twee medebestuurders over kunnen laten? Dat had de angel bij zijn criticasters eruit gehaald. Dales vond het geen optie. 'We hadden het leuk met zijn drieën. Samen uit, samen thuis. Ook Henk wilde niet dat ik eerder ging.'

Er ligt bovendien nog werk genoeg. Zo loopt nog steeds de rechtszaak van Peter Pont tegen het bestuur. Op 6 mei oordeelt de rechtbank dat een verbod op elektronisch stemmen niet te rechtvaardigen is in coronatijd. Ze verwijst naar de tijdelijke coronanoodwet, van kracht sinds 24 april, die elektronisch stemmen mogelijk maakt, ook als de statuten daar niet in voorzien. '50PLUS heeft overtuigend gemotiveerd dat de ver-

kiezing van de commissievoorzitter geen uitstel kan lijden en dat zij dus gebruik mag maken van een noodwet.’ Pont neemt zijn verlies. ‘We zijn helaas ingehaald door coronawetgeving. Maar het bestuur heeft een flinke tik op de vingers gekregen van de rechter. Zij moeten de procedure nu echt transparant maken.’ Dales noemt de uitspraak ‘een verwachte, maar toch grote morele overwinning van het partijbestuur’. Wel heeft de hele kwestie 50PLUS onnodig veel geld gekost, benadrukt hij. Want de partij moet de proceskosten ophoesten, omdat eerder aan de leden een besluitvormingsprocedure was voorgelegd die niet wettelijk geldig was.

Uiteindelijk wordt Peter Pont bij de digitale stemming in oktober 2020 geen voorzitter van de selectiecommissie. Hij blijkt voor het voeren van de rechtszaak tegen het hoofdbestuur financiële steun te hebben gekregen van partijgenoten. Op zich geen probleem, meent het (nieuwe) bestuur, ware het niet dat twee van de weldoeners zelf kandidaat zijn voor de Tweede Kamerlijst. Pont zou als voorzitter dus kandidaten moeten beoordelen die hem geld hebben betaald en dat is onwenselijk. De leden volgen die redenering en kiezen niet Pont maar het Zeeuwse Statenlid George Lernout tot voorzitter.

Dales probeert na deze berichtgeving te achterhalen wie meebetaald hebben aan de rechtszaak. ‘Informanten’ binnen de partij helpen hem aan een aantal namen van partijgenoten: Ellen Verkoelen, Willem Bakx, Mieke Hoek, Martin van Rooijen. Dales’ conclusie: ‘Pont was een trekpop. Van mensen die er belang bij hadden om het bestuur en mij in het bijzonder in moeilijkheden te brengen.’ Nagel was volgens Dales destijds een van de poppenspelers. ‘Pont was een paladijn van Nagel die aan de touwtjes had kunnen trekken als Pont voorzitter was geworden.’ Pont houdt vol dat de rechtsgang zijn eigen initiatief was. De opstelling van het bestuur liet hem geen andere keuze. ‘Het is jammer dat het zo moest.’ Zelf is Pont er ook financieel bij ingeschoten. Hij bevestigt dat vier partij-

leden hebben bijgedragen. Van het lijstje van Dales is volgens hem de helft goed. Welke twee dat zijn en welke namen op het lijstje ontbreken, wil hij niet zeggen. Nagel in ieder geval niet. Dat onder de weldoeners ook Kamerkandidaten zaten, wist Pont naar eigen zeggen niet toen hij het geld in ontvangst nam. ‘Ik heb nooit een lijst gezien.’

Een van de sponsors was in ieder geval Kamerkandidaat Ellen Verkoelen. Ze heeft duizend euro bijgedragen. Uit eigen zak, benadrukt ze. Wie de andere geldschietters waren, zegt ze niet te weten. Volgens haar waren er ‘signalen’ dat de digitale stemming juridisch en technisch niet waterdicht was en dat een notaris zou ontbreken. ‘We kregen geen antwoord op onze vragen hierover aan het bestuur en wilden voorkomen dat de partij achteraf teruggefloten zou worden. Ik was blij dat iemand het aankaartte, want ik ben daar zelf geen type voor.’ Volgens haar dreigde het een ongelijke strijd te worden. ‘De partij trekt de partijkas open om te procederen, maar een lid moet het zelf betalen.’ Dat een juridische strijd binnen de eigen gelederen het imago van een ruziepartij zou bevestigen, weerhield haar niet van een donatie. ‘Ik heb geen moeite met ruzies binnen de partij en vind het ook helemaal niet erg dat naar buiten toe uit te stralen. Bij andere partijen stappen ze ook naar de rechter. Liever te boek staan als ruziepartij dan dat we als vereniging een bananenrepubliek worden.’ Het ging hun niet alleen om de digitale ALV, bekend ze. Dat was hooguit de druppel. Ze ergerden zich al langer aan Dales’ bestuursstijl, zijn uitgekleden bestuur en zijn lijstjes. De rechtszaak was een stok om de hond mee te slaan.